

ROLUL PARTENERIATULUI ȘCOALĂ-FAMILIE ÎN MANAGEMENTUL TEMELOR PENTRU ACASĂ LA NIVELUL PRIMAR DE ÎNVĂȚĂMÂNT

Saranciuc-Gordea Liliana, dr., conf. univ.
UPS „Ion Creangă” din Chișinău

CZU: 37.018:373.3

Abstract

This article elucidates the theoretical, normative and methodological achievement of school-family partnership in the management of homework to primary education.

Key-words: partnership sake of learning, forms of collaboration with the family, homework, educational management, self-development.

În zilele de azi efortul multor psihologi și pedagogi este îndreptat spre crearea unei școli ce ar asigura condiții prielnice pentru **dezvoltarea și educația copilului** printr-un **parteneriat de colaborare cu familia**. Acest fapt este condiționat de lipsa de timp a părinților pentru copii, neimplicarea în pregătirea temelor pentru acasă, absența de la viața școlară, lipsa activităților comune a tuturor membrilor familiei, ba chiar de lipsa părinților din viața copiilor, dacă vorbim despre familiile temporar dezintegrate.

E. Losîi (2007) susține că s-a schimbat și atmosfera în familii. Părinții și copiii trăiesc astăzi cu o viață mai intensă, în care rămâne puțin timp pentru comunicarea unul cu altul, pentru ocupații comune și obiceiuri, ritualuri în familie. Dacă în anii precedenți familiile se ciocneau mai mult cu probleme de natură externă (probleme materiale, spațiu de trai, lipsa serviciului etc.), astăzi sunt prezente mai mult probleme interne: relații interpersonale încordate, reacții acute, exagerate la greșelile și faptele membrilor familiei, lipsa de timp și a atenției față de copii etc. [1].

Din perspectiva dată, literatura de specialitate (E. Stănciulescu, S. Țibu, D. Goia, R. Oțetea, L. Cuznețov et. al.) relevă un rol semnificativ al implicării părinților în colaborarea cu școala în ceea ce privește **dezvoltarea și educația copiilor**, dar și avantaje pentru părinți, profesori și comunitate. Г.С. Абрамова (2009) susține că *parteneriatul școală – familie* este dat de *relațiile de colaborare* între personalul școlii și familiei, pentru a „*implementa programe și activități care să îi ajute pe elevi să reușească*” [2].

Abordările de specialitate (L. Cuznețov, R. Bezede, V. Goraș-Postica, G. Bunescu, G. Alecu, D. Badea et. al.) elucidează mai multe **modele de implicare a părinților în actul educațional școlar**, dar anume *Modelul sferelor de influență suprapuse* – Joyce Epstein. Modelul dezvoltat de Joyce Epstein (1987, 1995, 2001), prin *Teoria sferelor de influență suprapuse*, afirmă că *elevii învață mai mult atunci când părinții*, educatorii și alte persoane din comunitate *împărtășesc scopurile și responsabilitățile pentru învățarea elevilor și lucrează împreună*, nu individual. În cadrul zonelor de „suprapunere” au fost identificate mai multe tipuri de implicare, de rând cu parentingul, comunicarea, voluntariatul, luarea deciziilor și colaborarea cu comunitatea și **învățarea acasă** [apud, 3].

Din perspectiva dată se desprind și *beneficiile implicării în parteneriat* a părinților care includ: *pentru copii* – performanță academică, atitudini și comportament, prezență, adaptare și implicare școlară, rata promovabilității; *pentru părinți* – atitudini pozitive față de școală, relații mai bune între copii și părinți; *pentru profesori* – motivație crescută pentru îmbunătățirea metodelor educative.

Cercetătorii din domeniu (L. Vîgotskii, L. Bojovici, A. Markova, M. Matiuhina, E. Crețu, P. Golu, E. Verza, M. Zlate, D. Antoci, V. Mîslițchi, V. Panico, I. Drăgan) susțin că în clasele primare, îndeosebi la începutul acestei perioade, copiii trebuie să se obișnuiască cu școala, cu responsabilitățile și chiar cu ideea de studiu zilnic. La vârsta școlară mică activitatea de bază este învățarea, în procesul căreia are loc adaptarea copilului la realizările culturii umane, însușirea cunoștințelor și a priceperilor acumulate de generațiile precedente. Când are loc trecerea la învățarea obiectelor propuse în școală, însușirea devine teoretică, ceea ce, în primul rând, și determină *caracterul dezvoltativ al activității de învățare*.

L. Vîgotskii [apud, 1] menționa că schimbările de bază ale acestei vârste – conștientizarea și însușirea proceselor psihice – își datorează proveniența anume învățării. *Activitatea de învățare a școlărilor mici* se reglează și se menține printr-un *sistem* complicat și multinivelar *de motive* (L. Bojovici, 1968; A. Markova, 1983; M. Matiuhina, 1984):

1) *Motivele legate de conținutul învățării* (învățarea întotdeauna trezește tendința de a cunoaște ceva nou, de a deține cunoștințe, modalități de acțiuni, de a pătrunde în esența fenomenelor).

2) *Motivele legate de procesul învățării* (învățarea îndeamnă la tendința de afirmare a activității intelectuale, necesității de a gândi, de a judeca la lecții, de a înfrunta dificultățile în procesul de luare a unor decizii grele).

3) *Motivele sociale ample*: motivele îndatoririlor și a responsabilităților în fața societății, clasei, învățătorului, părinților.

4) *Motivele de autodeterminare* (conștientizarea importanței cunoștințelor pentru viitor, dorința de a se pregăti pentru viitoarea ocupație, și motivele de autoperfecționare – de a se dezvolta în urma studierii).

5) *Motivele personale*: a) motive de bunăstare (tendința de a primi aprobarea din partea profesorilor, părinților, colegilor de clasă); b) motivele de prestigiu (dorința de a fi printre primii elevi, de a fi cel mai bun).

6) *Motivele negative* (evitarea neplăcerilor care pot apărea din partea profesorilor, părinților, colegilor de clasă, dacă elevul nu va învăța bine).

De aceea, printr-o comunicare de parteneriat educațional, cadrele didactice și părinții trebuie să-l înțeleagă, să-l sprijine și să-l ajute pe cel mic să depășească inerentele probleme apărute în această perioadă. Potrivit M. Rasnoveanu (2009), exista două modalități de a *crește oportunitățile elevilor de a învăța* la această vârstă: creșterea perioadei de timp în care elevii învață și extinderea cantității de conținut pe care îl primesc, iar *tema pentru acasă* se consideră că poate favoriza ambele obiective [apud, 4].

Tema pentru acasă îi oferă copilului oportunitatea de a-și evidenția și de a-și dezvolta calitățile și capacitățile care în clasă nu au cum să se manifeste. Ceea ce lucrează copilul în mod individual are un rol important și pentru părinți, fiind un mod prin care aceștia pot vedea ce a asimilat copilul la școală, ce i-au predat profesorii și cum se descurcă el cu modul de predare al unui anumit profesor (E. Darling, C. Hill, M. Karen) [ibidem, 4].

Temele pentru acasă devin, în acest fel, o punte între școală și familie, felul în care părintele ajunge să respecte munca profesorului, dar și modul în care dascălul este conștient că în spatele acelui copil stă un părinte preocupat de educația lui. Această punte se validează prin dezvoltarea competențelor parentale la părinții elevilor din clasele primare sub semnul parteneriatului cu școala:

- crearea / respectarea condițiilor necesare unei dezvoltări armonioase a personalității copilului (climatul, existența materială, un regim adecvat de muncă și învățatură etc.) în familie și la școală;

- cunoașterea etapelor de dezvoltare a copilului la vârsta dată, sub toate aspectele;

- respectarea cerințelor unitare față de copil în contextul școală – familie;

- colaborarea sistematică cu școala;

- urmărirea permanentă a evoluției copiilor (frecvența, punctualitatea, ținuta, situația la învățatură, comportamentul, îndeplinirea sarcinilor, anturajul, organizarea și folosirea timpului liber etc.);

- recunoașterea rolului de mediator al cadrului didactic în stimularea raporturilor active ale familiei în rezolvarea problemelor educaționale.

Actualmente *Instrucțiunea privind managementul temelor pentru acasă în învățământul primar...* (2018) stipulează:

- în secțiunea I, la p. 7: „Temele pentru acasă au menirea de a consolida parteneriatului școală – familie, școală – comunitate prin respectarea principiului de șanse egale, *creșterea încrederii familiei în școală, motivarea elevului pentru autodezvoltare și implicare în activități de voluntariat*”;

- în secțiunea II, la p. 31: „Cadrele didactice și părinții *ajută elevii să înțeleagă că temele pentru acasă sunt unul dintre mijloacele care favorizează dezvoltarea elevului*” [5].

Subiectul temelor pentru acasă în sistemul de educație autohton rămâne unul controversat, opiniile exprimate de cele mai importante categorii de actori ai învățării fiind adesea extrem de diferite între ele. Profesorii par să creadă mai mult în importanța temelor pentru acasă, în timp ce elevii și părinții și-ar dori ca temele să fie mai atractive, mai puține și mai centrate pe căutarea de informații suplimentare și pe sarcini de grup.

Astfel stabilim: procesul de valorificare a temelor pentru acasă, sub semnul parteneriatului școală– familie, solicită actanților educaționali (învățător-elev-părinți) dezvoltarea și formarea:

- A. abilităților de management al temelor pentru acasă la învățători;
- B. abilităților de acordare a suportului necesar elevului în procesul realizării temelor pentru acasă la părinți;
- C. abilităților de organizare a timpului de învățare și obținerea unor efecte durabile ale învățării în traseul formării personale la elevi.

Pentru dezvoltarea abilităților de management al temelor pentru acasă, *cadrele didactice* trebuie să:

A. lectureze, analizeze și să transpună în practica educațională conținutul actelor de politici educaționale naționale cu referire la managementul temelor pentru acasă, sub semnul parteneriatului școală – familie:

- Standardele de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general, 2019 [6].
- Instrucțiunea privind managementul temelor pentru acasă în învățământul primar, 2018 [7].
- Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar, clasele I-IV, 2019 [8].
- Ghidul de implementare a metodologiei privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar, clasele I-IV, 2019 [9].

B. Să cunoască specificul activităților de educație a părinților în vederea acordării suportului necesar elevului în procesul realizării temelor pentru acasă (A. Berger, B. Adler, E. Stănciulescu, M. Henripin, V. Ross, H. Stern, V. Bunescu, E. Macavei, E. Joița et. al.). Acest conținut se va axa pe: scopul educației parentale; obiectivele principale al activităților de educație parentală; forme care duc la pedagogizarea părinților (ședințe – întâlniri – lectorate) și specificul acestora; metode de lucru cu părinții (L. Orîndaș, 2018) [10].

Pentru dezvoltarea abilităților de acordare a suportului necesar elevului în procesul realizării temelor pentru acasă, *la părinți*, cadrul didactic va:

A. elabora subiecte specifice contextului valorificării managementului temelor pentru acasă: „Noutăți la treapta primară – colaborarea părinților cu școala”, „Particularitățile de vârstă ale copiilor”, „Motivația pentru învățare”, „Soluționarea conflictelor în familie” et. al. Astfel părinții vor fi informați cu privire la: particularitățile de dezvoltare a copilului; organizarea procesului și mecanismelor de învățare; a cerințelor școlare și a efortului în procesul realizării temelor pentru acasă;

B. elabora strategii de educație a părinților în direcția dată [11, pp. 115-118].

Prin prisma subiectelor abordate în cadrul ședințelor lectorate în direcția dată părinții vor fi orientați:

- Să le vorbească copiilor despre: • temele pentru acasă, • sistemul de evaluare criterială prin descriptori, • vacanțe, • materiile pe care le va studia, • noile relații de prietenie cu viitorii săi colegi, • durata orelor și a pauzelor, • doamna învățătoare și ceilalți profesori (limbă străină, muzică, sport); • organizarea școlii (prezența copiilor de mai multe vârste, mai multe clase, grupuri sanitare, cabinet medical, cancelarie, sala de sport etc.), • programul zilnic (școala, odihna, temele pentru acasă, joaca), • lucrurile interesante pe care le va învăța (de exemplu, va putea citi singur revistele pentru copii), • comportamente care sunt permise și care nu sunt permise la școală.

- Să le vorbească copiilor despre temele pentru acasă: explicându-le faptul ca temele pentru acasă vor fi parte din programul lui, așa cum sunt jocul, sportul sau calculatorul. Mentionând că, după ce va termina de făcut temele, va avea timp sa se joace sau să realizeze alte activități.

- Să le vorbească despre rolul temelor: în comparare cu rolul antrenamentelor pe care le fac sportivii pentru a obține rezultate cât mai bune; atunci când repetă acasă o poezie pentru serbare, exersează cu un membru de familie câțiva pași de dans, repetă un cântec sau continuă acasă un desen sau un colaj început la școală.

- Să indice copiilor locul potrivit pentru realizarea temelor: să aibă o cameră a lui unde să își facă temele; biroul sau masa să fie adecvate înălțimii lui; lumina să vină din partea stânga pentru dreptaci și din dreapta, pentru stângaci; înainte de începerea temelor, camera sa fie aerisită; manualele și rechizitele să fie la îndemâna copilului; locul în care copilul își face temele să rămână mereu același.

- Să informeze copiii despre timpul destinat realizării temelor pentru acasă: este bine să se înceapă temele în fiecare zi, aproximativ la aceeași oră, deoarece la început randamentul este mai mare, este de preferat să se înceapă cu temele mai dificile, lăsând spre final ceea ce este mai simplu de realizat. Este preferabil ca temele să nu se prelungească după ora 20:00, când nivelul de concentrare scade și, implicit, scade și randamentul. De asemenea, copilul să fie odihnit, înainte să își facă temele și să nu le înceapă imediat după orele de școală sau după un antrenament sportiv.

Părinții se vor iniția cu referire la timpul dedicat temelor:

- să recomande copilului, ca după fiecare activitate de învățare, să ia o pauză de 5-10 minute;

- intervalele maxime de timp nu trebuie atinse în fiecare zi;

- în cadrul unei săptămâni, zilele de intensitate maximă a efortului intelectual este recomandat să fie în zilele de marți, miercuri și joi;

- înainte de a începe realizarea temelor, este bine să aibă o perioadă de odihnă după programul de la școală. Poate fi vorba de o oră sau două de somn sau activități relaxante.

- Să-i încurajeze pe copii să-și exprime deschis emoțiile, temerile, curiozitatea și nelămuririle legate de acest subiect. Să le spună că temele pot fi o ocazie de a afla lucruri noi despre un domeniu și că va putea utiliza diverse materiale interesante când își va face temele: atlasul, calculatorul și Internetul, filmele documentare etc.

De asemenea, prin prisma subiectelor abordate, părinții vor fi informați a NU folosi „temele” pentru:

- A speria copilul: „Dacă nu vei scrie frumos sau nu vei fi cuminte, doamna învățătoare îți va da multe teme pentru acasă”.

- A pedepsi copilul. Uneori, copiii sunt puși să scrie liniuțe, cifre sau să deseneze drept pedeapsă.

- A avea cerințe prea mari de la copil. Unii părinți doresc ca elevul să exerseze acasă semnele grafice sau numerele. Această sarcină poate fi prematură pentru etapa de dezvoltare psihică a copilului și poate duce la respingerea temelor și la suprasaturație.

În acest sens, părinților, li se aduc argumente legislative de politici educaționale naționale, în baza „Instrucțiunii” (2018). De ex., secțiunea IV (p. 7) prevede reglementări în direcția dată: 43, 44, 45 (Anexa 1), 46 [7].

Prin prisma dată se va puncta:

- temele au scopul de a consolida ceea ce copilul învață la școală, nu de a-l stresa sau a-i face viața un chin. Școala nu trebuie să elimine din viața copilului alte activități precum joaca, sportul, mesele, plimbarile, comunicarea sau somnul;

- când temele ocupă prea mult timp, viața familiei este afectată, de multe ori atmosfera familială ajungând să fie dominată de tensiunea efectuării temelor zilnice.

- la clasa a doua, intervalul de timp optim pentru teme se încadrează în o oră.

Pentru dezvoltarea abilităților de organizare a timpului de învățare și obținerea unor efecte durabile ale învățării în traseul formării personale la elevi, de ex., în cl. a II-a, subiectele abordate la disciplina „Dezvoltare personală” [12] se vor raporta la conținutul ședințelor-lectorate cu părinții elevilor din această clasă, după modelul expus mai jos:

Subiect	Detaliere de conținut curricular	Modul	Unități de competențe
De ce învaț?	Drepturile și responsabilitățile copilului	1	1. 2. [12, p. 184]
Când învaț?	Alternarea activităților de învățare, odihnă, sport pentru menținerea sănătății	3	3. 3. [12, p. 186]
Cum învaț a învăța?	Rolul studiilor pentru practicarea diferitor profesii	4	4. 2.; 4. 3. [12, p. 186]

Din perspectiva dată, cadrul didactic va analiza spectrul de activități de învățare recomandate de actualul ghid [12, pp. 235-240], va identifica metode didactice favorabile

formării abilităților date: exercițiul; discuția ghidată; jocul de rol; studiul de caz; învățarea prin sarcini.

Astfel, la subiectul lecției „De ce învăț?”, elevul va fi capabil:

- să identifice motivele pentru care învață la școală, utilizând sintagmele: vreau, îmi doresc, pentru...;
- să declare despre diversitatea motivelor predominante în activitatea de învățare a elevilor;
- să estimeze motivele personale pentru care învață;
- să realizeze un clasament al motivelor de învățare;
- să diferențieze consecințele pe termen scurt și pe termen lung ale motivației interne și externe pentru învățare.

Ca metode se vor utiliza: reflecția personală, brainstormingul (oral), expunerea, demonstrarea, păianjenul, clasamentul, exercițiul, reflecția de grup.

La subiectul „Când învăț?”, elevul va fi capabil:

- să completeze motivele pentru învățare promovate în familie în raport cu clasamentul motivelor elaborat la lecție și cele de realizare a temei pentru acasă;
- să estimeze timpul destinat odihnei și învățării prin realizarea temelor pentru acasă;
- să identifice activitatea care nu corespunde unui program corect de învățare;
- să argumenteze motivul opțiunii pentru activitatea care nu corespunde unui program corect de învățare;
- să elaboreze sfaturi pentru o învățare eficientă și odihnă activă.

Ca metode se vor utiliza: reflecția personală, turul galeriei, conversația, expunerea, demonstrarea, observarea, exercițiul, tehnica „Așa DA, așa NU”, învățarea bazată pe sarcini de lucru, reflecția de grup.

La subiectul „Cum învăț a învăța?”, elevul va fi capabil:

- să identifice reguli de ameliorare a programului încălcat la colegi în raport cu cele personale;
- să argumenteze despre necesitatea respectării „regulei” pentru o învățare eficientă;
- să dea exemple de situații în care au învățat să facă lucruri noi;
- să elaboreze o construcție „Așa am învățat să citesc” cu referire la modul în care au dobândit abilitatea de a citi;
- să argumenteze construcția realizată în grup prin comparare cu cea propusă;
- să formuleze un sfat cu referire la construcția „Așa am învățat să citesc”.

Ca metode se vor utiliza: reflecția personală, turul galeriei, expunerea, demonstrarea, brainstormingul, construcția, reflecția de grup.

BIBLIOGRAFIE

1. LOSÎI E. Studiarea motivației școlare a elevilor mici. Chișinău, 3.10. 2007 (vizitat 26.02.2020) https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Studiarea%20motivatiei%20scolare%20a%20elevilor%20mici.pdf
2. АБРАМОВА, Г. С. *Возрастная психология. Учебное пособие для педагогических вузов*. 4-е издание. Москва: Изд-во Юрайт, 2009.
3. GREMALSCHI, A. (resp. de ediție). *Creșterea rolului părinților și comunităților în guvernarea educației: Studii de politici educaționale* / Inst. de Politici Publice. Chișinău: Tipogr. „Lexon-Prim”, 2017.
4. Cucueanu D. Importanța temei pentru acasă în evoluția elevului. 2014 (vizitat: 26. 02. 2020). <https://www.romedic.ro/importanta-temei-pentru-acasa-in-evolutia-elevului-0P29909>

5. Instrucțiune privind managementul temelor pentru acasă în învățământul primar, gimnazial și liceal, anexă la Ordinul ministrului nr. 1249 din 22. 08. 2018. (vizitat: 26. 02. 2020).
https://mecc.gov.md/sites/default/files/instructiune_teme_pentru_acasa.pdf
6. Standardele de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general, 2018, aprobat: la ședința Consiliului Național pentru Curriculum, proces-verbal nr. 18 din 03 iulie 2018; prin Ordinul ministrului educației, culturii și cercetării nr. 1124 din 20 iulie 2018.
https://mecc.gov.md/sites/default/files/standarde_de_competenta_profesionala_ale_cadrelor_didactice_din_invatamantul_general.pdf
7. Instrucțiunea privind managementul temelor pentru acasă în învățământul primar, gimnazial și liceal aprobată prin Ordinul ministrului nr. 1249 din 22. 08. 2018. (vizitat: 26. 02. 2020)
https://mecc.gov.md/sites/default/files/instructiune_teme_pentru_acasa.pdf
8. Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar clasele I-IV, 2019, aprobată prin Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 1468 din 13. 11. 2019. (vizitat: 26. 02. 2020).
https://mecc.gov.md/sites/default/files/mecd_1-4_15.11.2019_site.pdf
9. Ghidul de implementare a metodologiei privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar clasele I-IV, 2019, elaborat în baza Metodologiei privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar, clasele I-IV, aprobată prin Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 1468 din 13. 11. 2019. (vizitat: 26. 02. 2020).
https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_eed_1-4_20.11.2019_site_final.pdf
10. ORÎNDAȘ, L. *Educația parentală în contextul promovării parteneriatului școală–familie. Ghid metodologic*. Chișinău: ME CC al RM, Institutul de Științe ale Educației, 2018.
11. IONESCU, M.; NEGREANU, E. *Educația în familie. Repere și practici actuale*. MEC România, IȘE. București: Editura Cartea Universitară, 2006.
12. *Curriculum Național. Învățământ primar*. Chișinău: ME CC al RM, 2018. (vizitat: 26. 02. 2020)
https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_05.09.2018.pdf
13. *Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar* (2018). Chișinău: ME CC al RM, 2018. (vizitat: 26. 02. 2020).
https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_curriculum_primare_rom_5.pdf

SPECIFICUL APLICĂRII METODELOR DE EDUCAȚIE ÎN PROCESUL AUTOEDUCAȚIEI ȘCOLARULUI MIC

*Popa Natalia, dr., lector universitar,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

CZU: 373.3.041/042

Abstract

Self-education is a systematic, goal-oriented self-tuition consciousness personality and social behavior, which requires an effort of volition and tremendous commitment on the part of the subject of the educational act. The literature analysis, our observations and application of various methods education and self-education demonstrate the possibilities of achieving quality self-education and the need to make an intellectual, moral-volitional effort.

Key-words: self-education, methods of education / self-education, self-knowledge, self-analysis, self-creation.

Etimologic, termenul de *autoeducație* vine de la grecescul „*autos*” – *sine însuși* și latinescul „*educatio*” – *educație*, însemnând *educația prin sine însuși*. Uneori autoeducația este identificată cu conceptul de autoinstruire, care desemnează acțiunea de a învăța singur, fără profesor [2, p. 30].

Diversitatea definițiilor autoeducației analizate permite să scoatem în evidență un aspect menționat de mai mulți cercetători [1; 2; 5; 9; 7; 16 etc.], care constă în faptul că abordarea conceptului de autoeducație trebuie efectuată în cadrul mai larg al educației integrale ce include potențialul formativ al personalității valorificat la maximum. Totodată, plecând de la funcția